

รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ลีลาสื่อสารผ่านการแสดง

เรื่อง สื่อสารลีลาภาษาท่า ๑ - ๒

ครูผู้สอน ครูโชติกา สมพงษ์

คำถาม

การแสดงที่นักเรียนรับชมไปนั้น ถ้าครูไม่เปิดเสียงเพลง
นักเรียนทราบหรือไม่ว่า เขากำลังแสดงท่าทางอะไร

สื่อสารลีลาภาษาท่า ๑ - ๒

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบาย สรุปรเนื้อหา วิเคราะห์ ประเภท
ของนาฏยศัพท์และภาษาท่า
๒. ฝึกฝนและปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่า

นาฏยศัพท์

“ศัพท์เฉพาะทางวิชานาฏศิลป์”

เป็นศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับลักษณะท่าร่ำ ในการฝึกหัด
การแสดงนาฏศิลป์ไทย เช่น โขน ละคร รำ ระบำ
เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

นาฏยศัพท์

แบ่งเป็น
๓ ประเภท

นามศัพท์

กิริยาศัพท์

นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

๑. นามศัพท์

ศัพท์ที่เรียกชื่อท่ารำหรือชื่อท่าที่บอกการกระทำ
ของผู้นั้น เช่น การตั้งวง การจับ กรายมือ กระทบ ยกเท้า
กระดกเท้า ก้าวเท้า ซอยเท้า ตีไฮล่ กล่อมไฮล่ เป็นต้น

จีบ

ต้งวง

ก้าวหน้า

กระดกเท้า

๒. กิริยาศัพท์

แบ่งออกเป็น

ศัพท์เสริม ศัพท์ที่ใช้เรียกเพื่อปรับปรุงท่าทีให้ถูกต้องสวยงาม
เช่น เปิดคาง กัดคาง กัดไหล่ ลดวง หลบเข้า หักข้อมือ

ศัพท์เสื่อม ศัพท์ที่ใช้เรียกท่ารำหรือท่วงท่าของผู้รำที่ไม่
ถูกต้องตามมาตรฐาน เพื่อให้ผู้รำรู้ตัวและแก้ไขท่าทางของตน
ให้ดี เช่น วงลั่น วงหัก รำลั่นจังหวะ

หลบเข้า

หักข้อมือ

๓. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

ศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้เรียกในภาษานาฏศิลป์ นอกเหนือไปจากนามศัพท์ และกิริยาศัพท์ เช่น

- แม่ท่า (ท่ารำมาตรฐาน หรือท่ารำแม่บท)
- นายโรง (พระเอก)
- ยืนเครื่อง (การแต่งกายหลักในการแสดงโขน และละครรำ สร้างโดยเลียนแบบเครื่องต้น ของพระมหากษัตริย์)
- พระใหญ่ พระน้อย
- นางกษัตริย์ นางตลาด

พระใหญ่ – พระน้อย

หมายถึง ในการแสดงโขนพระใหญ่จะเป็น
พระเอกที่มีบุคลิก ท่าทีที่สง่างามเหนือกว่า
พระน้อย เช่น พระรามเป็นพระใหญ่
พระลักษณ์เป็นพระน้อย

นางกษัตริย์

ตัวนางที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย สุกภาพ
นุ่มนวลอ่อนหวานตามลักษณะหญิงงาม
ในวรรณคดี

นางตลาด

ตัวนางที่มีท่าทางกระฉับกระเฉง
คล่องแคล่วว่องไว มีจริต
ไม่เรียบร้อย

ภาษาทำนาฏศิลป์

คำถาม

นักเรียนทราบหรือไม่ว่าภาษาท่าหมายถึงอะไร

ภาษาท่า

การนำท่าทางและสีหน้าที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น คำพูด กริยาอาการ อารมณ์ ความรู้สึก นำมาปฏิบัติเป็นท่าทางนาฏศิลป์ไทยที่มีความหมายแทนคำพูดให้สอดคล้องกับจังหวะเพลงและการขับร้อง ที่มาของภาษาท่าที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ

๒. ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์โดยตรง

ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ

เป็นท่าทางที่ดัดแปลงมาจากท่าทางตามธรรมชาติของคนเราแต่ปรับปรุงให้ดูสวยงามอ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น โดยใช้ลักษณะการรำรำเบื้องต้นมาผสมผสาน

ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์โดยตรง

เป็นท่าทางที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้เพียงพอใช้กับคำร้องหรือคำบรรยายที่จะต้องแสดงออก เป็นท่ารำ

ภาษาท่า

แบ่งออกเป็น

๑. ภาษาที่ใช้แทนคำพูด

๒. ภาษาที่ใช้แทนคำกริยาอาการ

๓. ภาษาที่ใช้แทนอารมณ์ความรู้สึก

ภาษาท่าที่ใช้แทนคำพูด

เช่น เรา เธอ ท่าน ปฏิเสธ เรียก ไป ที่นั่น ที่นี่ เจริญรุ่งเรือง สวยงาม

ท่าตัวเรา

ท่าท่าน

ท่าปฏิเสธ

ภาษาท่าที่ใช้แทนคำกริยาอาการ

เช่น ทำยืน ทำเดิน ทำนั่ง ทำนอน

ทำเดิน

ทำยืน

ทำนั่ง

ภาษาท่าที่ใช้แสดงอารมณ์ความรู้สึก

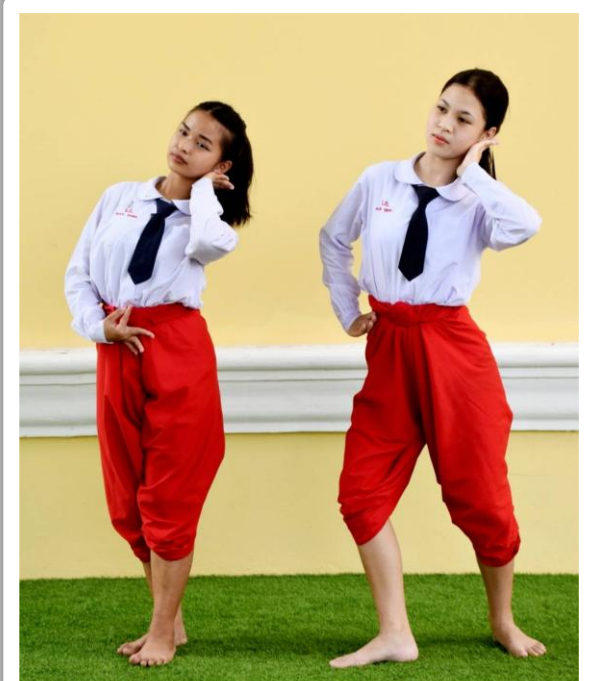
เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ เศร้าโศก อาย รัก

ทำยิ้ม

ทำรัก

ทำโกรธ

ภาษาท่าที่เลียนแบบท่าทางของสัตว์

เช่น นก ม้า ไก่ ลิง ปลา กวาง

ทำนก

ทำม้า

ทำไก่

กิจกรรม

เรื่อง ประดิษฐ์ท่ารำการแสดงภาษาท่าตามบทเพลง

คำชี้แจง : ดูสื่อวีดิทัศน์ตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์
การแสดงของกลุ่ม

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย ประกอบเพลงเธอחנוเธอ

เผยแพร่โดย : Chutikarn Phueakpan

เผยแพร่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๔

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=Lfln๙FP๑v๗๐>

กิจกรรม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนดูการแสดง แล้ววิเคราะห์
วิจารณ์ ว่าการแสดงชุดนี้ปฏิบัติ
ได้ถูกต้องมีความสวยงาม
ตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์หรือไม่

(ห้องที่.....) กลุ่มที่.....ชื่อชุดการแสดง.....

๑.ลีลาท่ารำ	๒.จังหวะ	๓.ดนตรี	๔.คำร้อง/เนื้อร้อง	๕.การแต่งหน้า/ การแต่งตัว	๖.อุปกรณ์ การแสดง

ภาพรวมของการแสดง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ฝึกซ้อม

ประดิษฐ์ท่ารำการแสดงภาษาท่าตามบทเพลง

นำเสนอการแสดง

กลุ่ม ๑ (เธอหนอเธอ)

กลุ่ม ๒ (ใจรัก)

กลุ่ม ๓ (ภาพจำแห่งรัก)

กลุ่ม ๔ (ดอกไม้ของความหวังใย)

กลุ่ม ๕ (ออเจ้าเอ๋ย)

นาฏยศัพท์

สรุป

“ศัพท์เฉพาะทางวิชานาฏศิลป์”

แบ่งเป็น
๓ ประเภท

นามศัพท์

กิริยาศัพท์

นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

ภาษาท่า

ท่าทางนาฏศิลป์ไทยที่มีความหมายแทนคำพูดให้สอดคล้องกับจังหวะเพลงและการขับร้อง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ
๒. ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์โดยตรง

ภาษาท่าทางนาฏศิลป์

แบ่ง
ออกเป็น

๑. ภาษาที่ใช้แทนคำพูด

๒. ภาษาที่ใช้แทนคำกริยาอาการ

๓. ภาษาที่ใช้แทนอารมณ์ความรู้สึก

บทเรียนครั้งต่อไป

ฝึกการแสดงเต้นกำรำเคียว ๑ - ๒

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๑๓ เรื่อง ฝึกการแสดงต้นกำรำเคียว
๒. ใบงานที่ ๑๓ เรื่อง ฝึกการแสดงต้นกำรำเคียว
๓. กระดาษลังหรือกระดาษแข็ง, กรรไกร, ดินสอ, ยางลบ, เทปใส, รวงข้าวปลอม, เชือกฟางหรือก้านไม้กวาดที่ยังไม่ได้ใช้ (ทำรวงข้าว), สีสี (จะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้)

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

